

Nyheter skal være nye, men helst også sanne.
Det krever samarbeid mellom kilde og redaksjon

Frie ytringer og redaksjonelle bindinger

Redaktøren i den britiske løssalgsavisen Daily Mirror måtte nylig gå av. Han hadde publisert bilder som skulle forestille britiske soldater som mishandlet fanger i Irak.

Det viste seg at bildene var forfalskninger og at redaksjonen i Daily Mirror var blitt lurt. Det er ikke første gang en nyhetsredaksjon har blitt ført bak lyset av noen som har en litt for god historie å selge. Faktisk er det snarere regelen enn unntaket at folk som tipser om nyheter smører litt tykt på eller vinkler litt skjevt. Men det er sjelden det får så store konsekvenser som disse bildene fikk. Slike ting skjer fordi vi har en fri presse og mange medier som konkurrerer om å være først ute med siste nytt.

En vesentlig oppgave for både journalister og redaktører er å sjekke kilder og hente inn alternative synspunkter før noe trykkes. Det er vanskelig, og det tar tid. Men det er kvaliteten, tiden og ressursene ulike redaksjoner velger å bruke på dette arbeidet som gir mediene sitt særpreg. Det finnes alle varianter: Fra diskusjonsforum på Internett der redigeringen av stoffet er minimal via løssalgsaviser og ukepresse til de vitenskapelige tidsskriftene som lever av troverdighet mer enn sensasjoner. Men for alle mediene gjelder at de må presentere noe leserne synes er interessant og som de ikke har lest før, altså nyheter i en eller annen form.

Tidsskriftet publiserer nyheter både i form av fagartikler og i form av nyhetsnotiser. Kvalitetsikringen av fagartiklene er en tidkrevende prosess, og forfattere må følge visse retningslinjer mens denne prosessen pågår. Det innebærer blant annet begrensninger i kontakt med andre medier før artikkelen er trykt (1, 2). Dette er ikke svært mye annerledes enn at en forfatter som har inngått samarbeid med et forlag, ikke kan publisere vesentlige deler av innholdet i Dagbladet, i et ukeblad eller på et annet forlag før boken er utkommet. De fleste leger som skriver i Tidsskriftet er godt kjent med dette, fordi flertallet er vant til publisering i vitenskapelige tidsskrifter som følger samme internasjonale retningslinjer.

Tidsskriftet bringer også nyheter fra andre tidsskrifter i form av nyhetsnotiser under spalten *Medisinsk nytt* foran i bladet. Disse er – som resten av innholdet – skrevet og kvalitetssikret av leger med vitenskapelig skolering. De som skriver nyhetsnotiser, må ha lest artikkelen de skriver om, og også evaluert den. Vanligvis innhentes også en kommentar til artikkelen fra en norsk ekspert på området for å få satt artikkelen i perspektiv. Det er ikke tilstrekkelig å skrive av eller oversette en pressemelding om artikkelen, slik det oftest skjer i andre medier. Fremgangsmåten sikrer kvaliteten på nyhetsnotisen, men er tidkrevende. Bare en brøkdel av de mange tusen artikler som publiseres ukentlig, får omtale i Tidsskriftet. Målsetningen er å bringe leserne noe nytt – som også er relevant og av god

kvalitet. I de tilfellene hvor vi får tips om artikler som leserne ønsker at vi skal skrive om, spør vi derfor om andre medier også er tipset. Den trykte utgaven av Tidsskriftet kan ikke konkurrere med andre medier når det gjelder å få saker raskt ut. Derimot er det mange kilder som foretrekker å vente et par-tre uker for heller å få sin sak på trykk i Tidsskriftet, med den vinkling og den kvalitets-sjekk de da vet at oppslaget får. Den eneste mulighet vi har for å kunne publisere noe som er nytt for leserne, er da at vi får saken eksklusivt.

Redaktøren i Dagens Medisin har nylig anklaget Tidsskriftet for «å frata en forsker ytringsfriheten» og skrev at dette «i ytterste konsekvens kan være av avgjørende betydning for menneskers liv og helse» (3). Bakgrunnen for disse påstandene, var at vi hadde inngått avtale med en forsker som ønsket å skrive om en artikkel hun nylig hadde publisert. Vi fortalte at vi prioriterte saker som ikke tidligere har vært omtalt i norske medier. Forskeren ønsket å ha saken på trykk i Tidsskriftet, og ville da ikke bidra til forhånds-omtale i Dagens Medisin. Dette har lite å gjøre med å frata noen ytringsfriheten. Ytringsfriheten blir ikke berørt av at man ikke kan offentliggjøre det samme stoff flere steder. En kronikkforfatter kan velge mellom Aftenposten og Dagbladet – men kan ikke velge at *både* Aftenposten og Dagbladet skal offentliggjøre samme kronikk. Forfatteren eller kilden har valget – selv om det er forsmedelig for det nyhetsmediet som mister en god sak. Tidsskriftet må f.eks. akseptere at leger gjør en avtale med Aftenposten om å få pressedekning i forbindelse med at nye resultater er publisert i et utenlandsk tidsskrift. Tidsskriftet blir gjort oppmerksom på saken, og blir samtidig bedt om å vente med omtale til etter oppslaget i Aftenposten. Vi kan selvfølgelig ergre oss over at legen ikke ønsket å bruke Tidsskriftet først, men den som forveksler kildens frihet til å velge medium med fravær av ytringsfrihet, kan ikke ha tenkt saken gjennom. Den som ønsker å gå til Dagsrevyen, kan gjøre det. Den som ønsker å gå til dagspressen, kan gjøre det. Den som ønsker å gå til Tidsskriftet, kan gjøre det. Vi vil respektere kildens valg. Men samtidig er vårt valg at vi unngår å presentere noe som en nyhet hvis saken forlengst er presentert i et annet organ. Den som alt har ytret seg, har vitterlig ytringsfrihet. Vanskeligere er det ikke.

Charlotte Haug
redaktør

Litteratur

1. Haug C. Hete nyheter – kalde fakta. Tidsskr Nor Lægeforen 2002; 122: 2347.
2. Haug C. Overflødig overlapping og gammelt nytt. Tidsskr Nor Lægeforen 2004; 124: 1073.
3. Folge L. Forskning, journalistikk og ytringsfrihet. Dagens Medisin 13.5.2004.